8

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA,

DE

CVRA PARTVS MODO ENIXI ET LACTENTIS

QVAM

AVSPICE DEO MAXIMO

GRATIOSÆ FACVLTATIS MEDICÆ CONSENSV

PRÆSIDE.

DN. FRIDERICO HOFFMANNO

ORDINIS MEDICI SENIORE & h. t.

DECANO

PRO DOCTORIS GRADV

Ritè impetrando

Ad. d. XVII. Maji. Anno MDCCXXXI.

H. L. Q. C.

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SISTET

DAVID SAMUEL KOULAS.

LAVBA-LVSATVS.

ALVMNVS PIPERIANVS

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

PROOEMIVM.

Eduli omnes naturæ indagatores fatentur, quod homo inter omnia & innumera ſummi Architecti opera, maxime ſtupendum & admirandum ſit opus, quippe in quo, tanquam in Microcoſmo omnia reliqua concentrata concinne comprehenduntur. Nihilominus tamen, ſi conditionem, quæ ſoli homini præ brutis ſtatim poſt partum eſt propria, perpendimus, illius præ horum longe eſſe deteriorem confiteri cogimur. Niſi enim homo recens enixus non primis tantum poſt partum diebus, ſed & multis ſequentibus menſibus ac annis aliorum fulciretur miniſterio; niſi a ſordibus purgaretur; funiculus umbilicalis ei juſto tempore & modo ligaretur; niſi mammis lactantis admoveretur, & quæ ſunt reliqua, eidem neceſſario pereundum eſſet. Bruta e contrario, quamprimum in lucem ſunt edita, pedibus inſiſtunt, nutrimentum ſuum proprio inſtinctu quærunt & ex uberibus lacte diſtentis ſugunt. Optandum utique eſſet,

ut hæ hominum auxiliatrices manus in recens nati ſalutem omni tempore porrigerentur: aſt dolendum eſt miſera infantis ſors, quod illorum officia, ex perverſo applicandi modo, teneri partui haud raro ſummum in detrimentum cedant. Hanc igitur miſeram tenelli ſortem, in quam partim per male & intempeſtive exhibita remedia, partim ex horum incuria, quibus ejusdem concredita eſt ſalus, inconſulto præcipitantur, in præſenti Tentamine inaugurali: *de Cura partus modo enixi & lactentis*, paulo prolixius explicare & cautelas quasdam, quibus parentes ſibi ab hujusmodi erroribus cavere & partus ſaluti conſulere diſcant, ſimul ſubnectere mecum conſtitui. A Te igitur, L. B. etiam atque etiam rogo: velis Conamini huic meo æqui bonique conſulere. Reliquum, Summi Numinis efflagito gratiam, ut huic & omnibus meis laboribus benedicat & in ſui Nominis Gloriam, mei, aliorumque emolumentum cedere jubeat.

§. I.

CUram partus & lactentis primum locum inter parentum officia merito ſibi vindicare, nemo ſanæ mentis in dubium vocaverit. Leges enim non ſolum Divinas, chriſtianæ fidei addictis parentibus, horum curam in ſacris paginis ſedulo inculcare; ſed etiam morales & omnium præcordiis inſcriptas, ad eandem omnes gentes, cujuscunque ſint cultus religioſi, obſtringere ac convincere neminem latere poteſt. Hujus vero curæ cardo in eo vertitur, ut parentes partum in ſtatu naturali, id eſt, ſanitatis conſervare & omnes cauſas ſtatus præternaturalis jam præſentis vel imminentis amoliri & præcavere omni ſtudio allaborent.

§. II.

De Cura corporis humani mihi in præſenti tentamine ſer-

ſermonem eſſe, facile cuivis in aprico erit colligere; cum jam in Diſſertationis hujus inſcriptione indigitaverimus, eandem eſſe Medicam, & conſequenter humanum corpus tantum pro ſubjecto habere. Curam enim animæ, in quam directe Medicina nullam habet poteſtatem, Theologiæ & Moralium Doctoribus jure meritoque relinquimus.

§. III.

Ut autem ordini naturæ in partus excluſione obſervato inhæreamus, primum quæ circa umbilicalium vaſorum ligaturam, ſtatim poſt editum partum, notatu digna occurrunt, enumerabimus. Jam prolixe explicandum non ſumimus, quo loco & qua ratione hæc vaſorum umbilicalium ligatura inſtituenda ſit, cum hæcce prolixe ſatis a Mauriceau (a), Varandæo, (b) Langio, (c) von Horn, (d) Deventer, (e) Veltner (f) aliisque doceantur & omnibus obſtetricantibus tritiſſima eſſe debeant. Hanc vaſorum umbilicalium ligaturam, ſine partus vitæ periculo, omitti vel in longum differri non poſſe, experientia multis fulcita obſervationibus extra controverſiam omnem ponit, & ea propter hujus neglectum violentæ mortis cauſis Jurisprudentiæ Medicæ Doctores jure meritoque annumerarunt. (g) Nec hujus aſſertionis veritati quicquam detrahere poteſt obſervatio lectu digniſſima Ephem. A. N. C. Ann. 1730. Obſerv. 50. p. m. 115. ubi funiculus umbilicalis abruptus, absque partus pernicie, hora dimidia jam præterlapſa tandem ligatus fuit; nec Stalpartii van der Wiel Obſervatio

(a) *Tr. les maladies des femmes.* (c) *lib. de morbis mulierum.* (c) *Diſſ. de recens natorum regimine.* (d) Weh-Mütter. (e) Neues Hebammen-Licht. (f) Neu-eröffnete Hebammen-Schule. (g) *D. D. Teichmeyeri Inſtit. medic. leg. & forenſ. D. D. Alberti Syſtem. Jurisprudent. medic.*

tio (h); qui de masculo infante sine umbilico, imo ne quidem funiculi umbilicalis indicio nati refert: cum casus hi fuerint rarissimi & extraordinarii. Cautelas quidem circa sanguinis in vasis umbilicalibus contenti repressionem vel emissionem, ut necessario observandas, tradunt; cum vero hæ e diametro sibi sint contrariæ, horum dissensus non potuit non multis facessere negotium, & erroris vel saltem hæsitationis esse caussa. Celleberrimus enim Langius l. c. consilium dat, ut sanguis omnis intra vasa umbilicalia circulans a placenta versus fœtum cogatur, ne pereat inutiliter quidquam de egregio illo vitæ thesauro; nisi, ut l. c. §. 3. c. 2. addit, per moram aliquam inter partus & secundinarum exclusionem intercedentem, ab aëris externi accessu cruor in iisdem jam sit coagulatus. Alii in contrariam partem, hunc sanguinem a fœtu tanquam inutilem imo noxium removendum esse censent, inter quos Friedel, (i) qui asseverare non dubitat, quod, si sanguis hic a partu versus placentam reprimatur, idem a variolis per omnes vitæ dies præservetur; cui calculum suum addit Höferus. (k) In hanc opinionem forte seducti sunt a Veterum Medicorum & inter eos primorum Arabum sententia, existimantes: Variolarum caussam a residuo sanguine menstruo, quo infans in utero matris nutritus fuerit, derivandam esse; de qua sententia plura vide apud Meauriceau (l) Ephem. A. N. C. (m) Stalpart van der Wiel (n). Fr. de B. Sylvius (o): Verum enim vero, cum apud plurimos auctores, qui de arte obstetricia scriptum quid reliquerunt, de hac observatione altum sit silentium, & Meauriceau etiam ut & Cel.

(h) *Observ. rarior. part. poster. observ. 32. p. m. 398.* (i) Im *Medicinischen* Bedencken *pag. 313.* (k) *Hercul. med. pag. 425.* (l) *l. c. lib. 3. cap. 40.* (m) *Anni 1727. observ. 75. §. 24. pag. 139.* (n) *l. c. cap. 23.* (o) *vid. prax. med. append. Tract. l. c. 9. §. 3. & 32. seqq.*

Cel. D. & P. Vater (p) hanc quarundam obſtetricum conſvetudinem, ſanguinem ſcilicet in fœtum cogendi, peſſimam eſſe declarent, & præterea quoque rationes nullas ſufficientes, imo nequidem probabiles ſuorum præſuppoſitorum ab utraque parte reddant; tutius concludo: vaſa umbilicalia liganda & reſecanda eſſe, absque ſanguinis nondum coagulati in iisdem preſſione, vel verſus fœtum vel verſus placentam. Si cuidam forte videretur, majorem ſanguinis copiam neceſſario requiri ad omnia vaſa pulmonum ſanguifera, poſt funiculi umbilicalis reſectionem & conceſſum reſpirationis uſum, plenius adimplenda; huic reponimus, quod etiam ſanguis in tenello partus corpore jam præexiſtens, ad eadem ab invicem ſejungenda ſufficiat. Non enim poteſt non fieri, quin vaſa, quæ ſaltem ſuperficiei corporis proxime ſubjacent, & antea, partu in utero adhuc deliteſcente, a temperato in eodem calore magis patula fuerunt, poſt ejusdem excluſionem, ab äere irruente liberiusque hujus ſuperficiem premente, arctius comprimantur & conſequenter tantam cruoris vim capere non valeant, quantam fœtus ex utero nondum egreſſus. Deinde äere etiam, per pulmonum ſubſtantiam in tunicas vaſorum ſanguiferorum irruente, vi ſua elaſtica, maſſa ſanguifera rarefit & expanditur, adeo ut hoc pacto verendum, ne a ſanguine e vaſis umbilicalibus in partum coacto, circulatio impediatur, ejusdem ſtaſis & corruptio, ſicque tenelli mors acceleretur. Divinationem vel prognoſin, e funiculi umbilicalis flexuris, vel vulgo dictis nodis, quarundam obſtetricum fallacem eſſe & experientiæ raro reſpondere, inter vulgus hodie notum eſt. (q)

§. IV.

(p) *in. Coll. MSto de cura præſervatoria infantum.* (q) *Joh. Fr. Löw ab Erlsfeld lib. X. de morb. infant. §. 6. p. 694.*

§. IV.

Vasis umbilicalibus ligatis & resectis res ipsa postulat, ut tener partus sordibus purgetur, quod pro diverso usu recepto vario fit modo, ut in sequentibus patebit. Quod autem hoc negotium attinet, utilissima maximeque commoda hæc mihi videtur purgatio, quæ lotione in balneo tepido sive ex sola aqua, sive vino & aqua simul mixtis parato instituitur; quia calor balnei temperatus vel tepidus non modo inservit commodæ purgationi partus recenter editi; sed quoque ad æqualem sanguinis distributionem ac circulalationem apprime conducit, quæ alias levi auræ frigidæ afflatu facili negotio impediri posset, si partus in hypocausto calefacto vel coram luculento camino lavandus aëri libero per totum lavationis tempus exponeretur. Sic quoque in totius corporis tam naturalem quam præternaturalem constitutionem atque conformationem, in eodem hoc balneo tutissime potest inquiri; imo hoc pacto obstetrici etiam commodus conceditur locus & tempus, ut, si quid a partus laboribus male conformatum in capite aut aliis corporis partibus compareat, cum adhuc quasi cerea sunt ossa, ab eadem in melius effingantur & in naturalem formam restituantur. Hæc autem artus omnes blande contrectando explicet, crura & brachia sæpius contrahat & expandat, ut, si quid in articulis muci vel lentoris resideat, dissipetur, ut optime monet Varandæus. (r) Inferior etiam partus venter, eodem lotionis tempore, vola manus obstetricis frequenter mulceri ac leniter fricari, ut & partes excretionibus dicatæ ab eadem titillari possunt, ad eo feliciorem meconii, urinæ & reliquorum excrementorum exclusionem. Has itaque ob rationes hanc lotionem, quæ fit in balneo, ut maxime commodam, eligen-

(r) *lib. 3. c. 1. p. m. 422.*

ligendam esse censeo: quam etiam contra auctorem tractatus, Felix puerpera, dicti, sæpius citatus Langius (s) defendit. Aliæ obstetrices, quibus hæc lotio in balneo minus arridet, coram igne partum recentem vel aqua sola vel eadem vino Rhenano aut rubro mixta, a sordibus purgant. Antiquorum Germanorum (t) & modernum adhuc, ut traditur, Lapponum morem, statim post partum natos in aquam frigidam immergendi, ut validiores & quasi solidiores, ut ferrum candens in aqua frigida, redderentur; vel Galeni consilium, (u) ut sale corpora recenter natorum adspergantur, ad exsiccandum mucum cutis & robur conciliandum membris; utrumque ut summe noxium & hinc Christianis maxime indignum nemini consulimus, ut imitetur.

§. V.

Post lavationem tener partus, ab aëris injuriis, mollibus linteis & commoda fasciarum involutione præmuniendus erit. In quo negotio, ex muliercularum negligentia vel ignorantia, non levis sæpe committitur error, magnorum successu temporis malorum causa. Præterquam enim, quod teste Langio l. c. §. 10. infantes sæpe gibbi fiant & tabefacti moriantur ex nimia pectoris per fasciam constrictione; (quanquam interdum viscidam quandam & purulentam materiam gibbi causam esse posse, egregius ille observator Bonnetus (x) nos edocuit) vel sæpius vomant, vel etiam herniosi evadant, ut Meauriceau (y) testatur: Sic etiam multa circulationis impeditæ incommoda vagi-

(s) *l. c. cap. I. §. 7.* (t) *Cæsar de bello Gallico lib. 6. Lavanvantur in fluminibus. Conf. Conringius de republica Germanor. §. 12. Claudianus II. in Ruffium. Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus Conring. l. c.* (u) *lib. 1. c. 10. de sanitate tuenda.* (x) *Sepulchreto anatom. p. 713.* (y) *l. c. cap. 37. p. 492.*

tusque nimii, ab imprudenti arctoque nimis corpus tenelli involvendi modo, derivanda esse Ill. Stahlius (z) nobis auctor est. Proverbio quidem dicitur: Spey-Kinder, Gedey-Kinder; hoc autem cum grano salis accipiendum esse, ex jam dictis adducendisque rationibus patebit. Primis enim diebus ad eliminandum mucum in ventriculo reconditum, immo sub toto lactationis tempore, quoties tenelli lactentis ventriculus nimio lacte, vel eodem coagulato, vel cibo nimio sive crudo oneratur, vomitum maxime conducere facilis largior, immo ut salutare naturæ opus declaro: quando vero miser partus alimentum suum per vomitum reddere cogitur, a fasciarum arcta nimis constrictione, præprimis circa ventriculi seu epigastricam regionem, proverbium hocce minime quadrare posse constat; cum potius optandum esset, ut acceptum suum nutrimentum retinere atque in succum & sanguinem convertere valeret.

§. VI.

Maxima autem incommoda misero partui haud raro eveniunt a retentione meconii. Cum enim hoc, D.D. Storchio (a) teste, instar sit picis, quod nisi primis diebus ex intestinis exterminetur, non solum horum tunicis sese tenacissime insinuat; sed etiam eadem non raro conglutinat, adeo ut inde gravissima tormina, continuæ cardialgicæ afflictiones, herniæ, irrelaxabilis fere alvi obstructio, immo spasmus maxillarum, (b) reliquarum corporis partium motus spastici ac convulsivi, sanguinis per anum profluvia, variaque alia, quibus stipantur, gravissima symptomata propullulent. Cura igitur parentum & quibus partus recentis concredita est salus, in id directa sit necessum est,

(z) *Tr. de morbis infant. p. m. 16. & 21.* (a) *Obs. clin. sub nomine Hulderici Pelargi editar. part. 3. p. 61.* (b) *idem l. c. p. 290. Theodorus Zwingerus Theatr. prax. med. part. post p. 17.*

est, ut opportuna meconii evacuatione huic malorum catervæ provide occurratur. Hunc in finem nostris in Svecia mulierculis in usu est Saccharum Penidium, quod his Benett-Säcker audit, in oleo amygdalarum dulcium solutum, quod primis post partum diebus infanti successive propinatur. Gallis ac Batavis vinum rubrum cum Saccharo edulcoratum, & Judæis mel butyro subactum hunc in finem haud infelici successu in usu esse Meauriceau (c) & Langius (d) tradunt. Plura hujusmodi lenia laxantia pro scopo eodem obtinendo enumerat Cel. D. P. Juncker; (e) & B. Wedelius, Amœnit. Medic. pag. 271. Resinam Gialappæ ad gr. ij. l. iij. præscribit. Omnium tamen felicissime & tutissime pestis hæc sanitatis vitæque, Meconium scilicet, profligatur a Colostro, seu tenui puerperæ lacte. Me equidem non fugit, quod Meauriceau, loco proxime citato, hac in sententia mihi refragantem habeam, quippe cui præstare videtur, ut recens partus, ante quartum vel etiam octavum diem, puerperæ mammis non admoveatur: experientiæ tamen amplissimæ atque vetustissimæ, providæ quoque naturæ instituti sapientissimi, quæ nihil frustra effecit, & tandem Ill. Stahlii, (f) D. P. Junckeri, (g) Joh. Dolæi, (h) Spigelii (i) aliorumque contra eundem me tueor ac defendo auctoritate. „Ita enim Spigelius l. c.: ipsum colo„strum, ait, alimentum est medicamentosum, quod natu„ra eum in finem generavit, ut modice nutriendo & levi„ter, pro infantis scil. imbecillitate, stimulando in intesti„na

(c) *l. c. 24. p 459.*

(d) *l. c. cap. I. §. 11.* (e) *Conspectu Med. Theor. Pract. Edit. II. p. m 1006. seq.* (f) *l. c. p. 26.* (g) *l. c. p. 1019. n. 30.* (h) *Encycloped. medic. dogmat. lib. 6. cap. 1. §. 4. pag. 371. & seq.* (i) *Tr. de formatione fœtus c. 13. p. 16. Conf. Zwingeri Theatr. prax. med. part. post. pag. 17.*

„na efficiat, ut meconium adhuc intra corpus non ſine „periculo hærens proſcribatur & ejiciatur.„ Ut vero nulla regula ſine exceptione eſt; ita etiam in eo du Meauriceau admonitio locum invenire poſſe mihi videtur, ſi papillulæ mammarum matris lactantis adeo ſint exiguæ, ut tener lactens easdem non commode ore ſuo excipere, & non niſi vehementi attractione quidqam ex iis alimenti elicere poſſit; vel craſſæ nimis, ut easdem hanc vel alias ob cauſas capere non valeat. Sin vero mater puerpera partum lactare recuſet, & nutricis ſubordinatæ lac ſit ſpiſſioris indolis, præſtat omnino, ſecundum B. Ettmülleri (k) monitum, primis vigintiquatuor horis puerulum lactentem eodem prohibere, & aliis interea congruis laxantibus alvum meconio ſuo exonerare. Denique memori mente tenendum, ut alvus infantis ſemper laxa ſervetur, ad præveniend gravia tormina aliaque incommoda, quæ ex alvi obſtipatione naſcuntur. (l) Caveant tamen ſimul, neceſſe eſt, ne continuo applicandis ſuppoſitoriis & clyſteribus naturam hujusmodi ſtimulantibus adſveſcant.

§. VII.

Cum etiam quædam de aëre partum ambiente attingenda ſint, ratio dictitat, medio heic tutiſſimum iri, ſeu calorem temperatum infantilis corporis conſtitutioni optime convenire. Ut enim nimium calorem aëris in hypocauſto igne rarefacti, partus lactens non poteſt non ægre perferre & multa ab eodem ſentire incommoda, tam ob mollem ſolidorum texturam, quam ob humorum ad movendum agilitatem: ita quoque aëris in hypocauſto condenſati presſio vel linteorum, quibus hic involvitur, frigus poros obſtruit, & conſequenter diaphoreſin ſeu inſenſibilem tranſpira-

---

(k) *Valetudin. cap. 2.* (l) *conf. Franc. Sylvii prax. med. Append. Tract. 1. cap. 6. §. 72. 73. 74.*

rationem impedit vel omnino sufflaminat, qua tamen præprimis humores, ad corruptionem natura sua maxime proclives, a sui corruptione præservantur. Omnium autem periculosissima est subita commutatio aëris e calido in frigidum & humidum, quando nimirum nutrices puerulum sudore sub tegumentis madidum improvide e cunis elevant, & vel aëri frigido in hypocausto vel etiam libero apertis fenestris exponunt, vel in humido denique & nebuloso circumferunt. Qanta enim mala impedita transpiratio provocare valeat, ratio & quotidiana testatur experientia.(m) Plurimi enim affectus cutanei, ut crusta lactea, achores, intertrigines, ut & catarrhales, pathemata anginoidea, lethargica, febres ephemeræ, inflammationes, ulcerosa incommoda ac damna, imo & ipsa Epilepsia non raro suppressam tantum diaphoresin, præprimis capitis, unicam sui agnoscunt causam. Caput igitur ut inprimis a refrigerio præmuniatur, necessum est, cum ob dentitionem infantes copiosissimo lymphæ salivalis affluxui & congestionibus humorum versus caput, commotionibus & excretionibus catarrhalibus sint subjecti.(n) Prohibeantur itaque, quantum fieri potest ab omni aëris inclementia & pro anni tempestatumque vicissitudinibus commodis muniantur teguminibus, sitque regimen horum ætati aptum ac conveniens.

§. VIII.

Lucis & luminis rationem etiam habendam esse ratio dictitat, ne partus recentis fragili oculorum structuræ nimius ejus splendor & fulgor officiat. (o) Et cum facile

 stra-

(m) *Conf. Dissert. Stahl de transpiratione impedita.* (n) *Conf. Coll. Pract. Stahl. a D. D. Storchio edito Sect. 2. cap. 5. §. 7. p. m. 113.* (o) *qualiter ad lucem obverti debeat infans, ne fiat luscus doc. Joh. Rudolph Camerarius Syllog. memor. med. Cent. 2. pt. 40.*

ſtrabones vel luſci evadant infantes, ſi non directe, ſed diſtortis oculis lucem vel alia objecta in ſenſus horum incurrentia intueri iisdem contingant, aut, ſi occaſio ſuppeditetur, ſupinis & limis adſpicere oculis poſt caput ſtantes; quum oculorum muſculis nondum ſatis confirmatis, lobi e ſitu ſuo ordinario & naturali facile deturbari vitioſumque recipere posſint. Pari quoque ratione in ſtrabismum incidunt infantes, ſi objecta eis ad intuendum propoſita, oculis eorum nimis prope admoveantur vel admoveri permittantur. Ut itaque & hujusmodi erroribus, qui in partus regimine ab imperitis frequentisſime committuntur, diligenti admonitione ad nutrices vel gerarias directa, tempeſtive occurratur, parentum eſt officium.

§. IX.

In vulgus etiam notisſimum eſt, homines jam adultos, non ſolum ſexus ſequioris & præprimis hyſtericæ pasſioni facile ſuccumbentes; ſed & non raro mares odores quosdam non ſine incommoda immo anxia ſenſatione perferre poſſe, quos alii absque ullo incommodo, immo interdum maxima cum voluptate ſentiunt. Et cum parentum individualis ſeu ſingularis conſtitutio, jure quaſi quodam hæreditario, ad liberos fere ſemper propagetur: cavendum, ne, quæ parentibus olfactu ſunt ingrata vel noxia, teneri partui & lactanti exhibeantur vel in eodem conclavi, quo degit vel jacet infans aſſerventur. Huic noſtro aſſerto calculum ſuum ſuperaddunt multæ obſervationes practicæ, e quibus in præſenti unum tantum a Pelargo obſervatum (p) addere animus eſt; ubi infans a fragrantisſimo Liliorum alborum odore in conclavi circumſperſorum, in lethargum fuit præcipitatus. Pari ratione vitanda & fugienda ſunt, quæ fœtore ſuo etiam robuſtis natura & adultis

(p) *Obſ. Clin. pt. 1. p. & pt. 3. p. 288.*

ultis non raro fuerunt periculosa, qualia sunt: fœtor candelæ non bene extinctæ, exhalationes sulphureo-acres, immo venenosæ carbonum, quæ non solum cephalalgiæ & nauseæ sæpe exstitere caussæ; sed etiam totum systema nervosum sopire immo mortem inducere valent. Duo Exempla infantum a carbonum vapore in conclavi calce viva illinito suffocatorum adducit Illustr. D. PRÆSES e Marcelli Donati lib. de Medic. hist. mirab. (q) Qua propter regula ejusdem diætetica ad finem citati tractatus tradita, etiam respectu regiminis partus tenelli probe notanda: Man schlafe in keinem Zimmer, so erst neulich gebauet und noch nicht ausgetrocknet ist, auch nicht, wenn es erst vor wenigen Tagen übertüncht und angeweisset, oder wenn der Ofen entweder gantz neu gesetzet und noch nicht recht trucken oder lange Zeit her nicht geheitzet worden ist. Man hat so gar Exempel, daß es denen übel bekommen, die in einem Gemach geschlafen, da der Fußboden den Tag vorher gewaschen worden. Denique animis parentum probe inculcandum erit consilium Varandæi (r): Infantes non contrectandos esse a vetulis aut sordidioribus mulierculis, aut aliis, quicunque graviorem & molestum odorem ore exhalant, vel corpore emittunt, quoniam corpuscula illa mollissima & quasi spongiosa facile suscipiunt exspirationes omnes circumjectarum rerum, quod & D. D. Storchius (s) comprobat exemplo partus semestris, cui ab ancillæ lue venerea infectæ osculo hujus contagium fuit communicatum.

§. X.

Recens natum puerulum plus somno indulgere debe-
re,

(q) in seinem gründlichen Bedencken und *physicali*schen Anmerckungen von dem tödtlichen Dampff der Holtz-Kohlen. (r) *l. c. p.* 425. (s) *not. ad Coll. Pract. Stahlii sub Tit. de Lue Vener. p. m.* 1177.

re, quam vigiliis, facile omnium consensum nos impetraturos esse confidimus: Hunc autem muliercularum quarundam morem, plus suis propriis, quam partus commodis invigilantium jure meritoque improbamus, quæ miserum tenellum sæpe plus justo ad dormiendum disponere vel potius cogere multis artibus allaborant, & hac ratione eundem in languorem, stuporem vel lethargum præcipitem agunt. Inter pessimas autem muliercularum artes haud injuria referimus, nimiam cunarum agitationem, de qua §. sequenti agemus; & medicamina quædam eum in finem iis usitatissima, qualia sunt: Theriaca cœlestis, Diascordium Fracastorii, Requies Nicolai, & tandem Opium crudum. Quam infelici vero successu heroica talia persæpe fuerint exhibita, prolixum nimis, ut & supervacaneum esset referre, cum tristis ubique pro me loquitur experientia. Si vero quis hujus rei testimonia desiderat, adeat Schenckium, (t) Meauriceau (u) Stahlium, (x) Septalium, (y) qui, *in pueris*, inquit, *narcoticorum usus omnis est suspectus. Si enim intus sumantur, quasi strangulantur; extrinsecus autem memoriæ multum detrimenti offerunt*, quam suam sententiam etiam *l. c.* (z) e Musæi canone 6. cap. 3. confirmat; & observ. Vratislavienses. (a) Aliæ in alterum extremum prolapsæ, lactentem sufficienti & maxime necessario somno prohibere sustinent, atque nimiis vigiliis eundem debilitant ac enervant; ut taceam multa alia damna, quæ a nimio infantis vagitu & ploratu sequi solent, qualia sunt catarrhi, oculorum fluxiones & herniæ intestinales ob laxio-

(t) *Observ. medic. lib. 7. p. m. 873. Observ. 7. de importuno Theriacæ usu.* (u) *qui l. c. pag. 248. suum & Plinii judicium de Theriaca & Mitridate exponit.* (x) *Diss. de impostura opii, conf. ejusd. Tr. de morb. infant. p. m. 59. & Præcog. pract. Coll. Stahl. a pag. 206. ad. 213.* (y) *animadv. & caut. medic. lib. 3. animadv. 46.* (z) *l. c. animadv. 41. & lib. 9. caut. 70.* (a) *Men. Maj. Clas. 4. p. 604. Ubi ex usu decocti Sem. Papav. infans post gravem somnum, convulsion. fuit correptus.*

laxiorem peritonei & musculorum abdominis constitutionem. (b)

§. XI.

Neque minus periculosa est pessima ineptarum muliercularum consuetudo, tenerem partum vehementi velocique cunarum agitatione concutiendi & huc atque illuc conjiciendi. Lubens equidem concedo, moderatum & levem cunarum motum pericula quædam infantis saluti minari non posse; quanquam etiam crediderim, eundem æque placide dormiturum, etiamsi hæc inveterata consvetudo omnino aboliretur, qua in sententia quoque confirmor prudenti de Meauriceau consilio, quod l. c. p. 463. legitur & ita se habet: *Mais pour eviter, qu'on soit obligé a la sujettion de bercer ainsi l' enfant chaque fois, qu'on le voudra endormir, il est bon de ne pas lui en faire prandre l'habitude, si l'on le peut dans le commencement, & de lui laisser venir le sommeil naturellement.* Vehemens enim ejusmodi conquassatio non potest non affectus vertiginosos, terrorem, vomendi conatum & similia parere; ut taceam symptomata graviora supra §. 7. enumerata, quæ a frigidioris aëris, inter velocem cunarum motum, appulsu atque afflatu ex impedita transpiratione provenire possunt & solent. Error quoque non minus incusandus est illarum, quæ, ut infantem vel delectent vel plorantem sedent, eundem motu vehementi ac veloci in altum elevant parique modo iterum remittunt; cum verendum, ne puerulus hoc modo pavore percutiatur vel vertiginosus evadat. Et cum jam occupati simus in tradendis quibusdam cautelis, quæ circa motum partus observari debent, observationes quasdam huc pertinentes, de modo eundem in brachio portandi, his annectere animus est. Notissimum est, quod infantes in brachio tantum sinistro ut plurimum a gerariis circumferantur. Cum vero hoc modo manus dextræ applicatio atque exercitium apud tenellum impediatur, sinistræ vero liberior concedatur usus; hinc rationem potissimum petendam esse existimo, quod hu-

 hujus

(b) *conf. Varandæus l. c. p. 427. & Meauriceau l. c. p. m. 426.*

jus motioni frequentius adſveſiat, lævaque manu etiam paulo adultior factus, eadem conficere velit, quæ dextra ex uſu conſveto obire ſolet. Sic etiam in puellis præſertim collobio indutis, ut & non raro in pueris obſervare licet, tortuoſos eosdem eſſe, vel alterutram coxarum altera altius prominere. Et quanquam interdum hujus alia cauſſa accuſari poſſit, frequentiſſime tamen eandem ex unico hoc fonte, quod ſcil. infantes in uno tantum brachio, absque vicaria horum commutatione, a mulierculis ſeu gerariis ſuis continuo portati fuerint, derivandam eſſe, cum Meauriceau aſſerere non dubito, l.c. cap. 42. p. 509.

§ XII.

Teneri partui primis poſt ejus excluſionem diebus & menſibus, coloſtrum & lac bonæ notæ matris in ſui alimentum ſufficere, immo neceſſarium eſſe §. 6. indicavimus; & quod primis jam diebus poſt partum editum, pultem huic propinare periculoſum ſit, ſua Meauriceau (c) confirmat obſervatione. Interim tamen D. P. Juncker (d) dicto quoque tempore hos pulticula ſecure ali poſſe docet, qui & nos facile aſſentientes habet, cum ſimul præſupponere videatur: ut mater lactans vel nutrix nihilominus ſufficienti ad puerum nutriendum gaudeat lacte, & pulticula ſit admodum tenuis, bene cocta & lactis ad conſiſtentiam quam proxime accedens. Hæc pulticula autem non ſit pulmentum ex farina, lacte & ſaccharo paratum, quod Dolæus (e) gluten viſcoſum pro glutinandis chartis magis aptum, quam nutrimentum appellat; ſed e pane triticeo cum lacte & pauco ſaccharo parari, & monente Zwingero (f) in peculiari loco, ab verminum muſcarumque acceſſu muniri debet. Cum vero hujus corpus majus in diem incrementum capiens, ſucceſſu temporis plus nutrimenti expoſcat, & lac nutricis in poſterum huic ſolum ſufficere nequeat; neceſſum eſt, ut & alia in auxilium vocentur alimenta, tenues nimirum in principio pulticulæ, quæ ſucceſſive paulo craſ-

(c) *l. c. p. 462.* (d) *l. c. p 1019. n. 31. Tab. de affect. infantum.* (e) *Encycloped. medic. dogmat. lib. 6. cap. 1. §. 7.* (f) *l. c. pag. 18.*

crassioris consistentiæ parantur, donec dentire incipiat, & paulo solidiores cibos masticare ac digerere valeat. Abstineant autem parentes, a multis variisque duris & difficilioris concoctionis alimentis, ventriculum tenelli statim onerare; neque permittant, ut cibus præmasticetur a vetulis vel aliis ingratum oris halitum exspirantibus, vel stomacace laborantibus; cum per harum salivam morbi præmasticantium infanti infundi possunt: neque, quod tamen non sine maximo tenelli periculo sanitatis & vitæ utplurimum fieri solet, totum hujus regimen & diæta, hoc in negotio, imperitæ committatur mulierculæ. Næ, dolenda omnino & misera sors plurimorum infantum est, quæ turpi inordinatoque nutricis vel puellæ arbitrio tantum concreditur! Hæ enim, quotiescunque tenellus vagire incipit, forte propter dolorem ventriculi, a cibis jam nimia quantitate ingestis, vel a torminibus, vel propter urinæ & linteorum ab hac madidorum ardorem vel alios ob cruciatus, extemplo vel mammas applicant, & lac vel etiam pultem eidem obtrudunt, quoties os suum sub clamoribus aperit, &, nisi suffocari velit, eandem deglutire cogunt; malum hoc pacto pejori accumulantes, nulla habita ratione aliarum circumstantiarum, quæ hujus ploratus & inquietudinis caussa esse possint. Bene igitur monet Baltas. Timæus von Gülden-Klee: (g) Caveant nutrices, ne pleniori victu, tenella infantum corpora onerent; fieri enim non potest, non quin in morbos tandem incidant, maxime vero in convulsiones. Neque minus deploranda est horum infantum conditio, quibus a matris lactantis vel nutricis appetitu inordinato, a ciborum scilicet acidorum, salsorum, crudorum, vini & hujus spiritus abusu, innumera mala, immo, teste Illustr. D. *Præside*, (h) epilepsia ingenerantur. Et cum, Illustr. *Stahlio* teste, (i) bonum & sanum lac, in ventriculo infantis, vitiosam qualitatem induere possit, a cibis minus cum lacte convenien-

 tibus

(g) *Oper. med. pract. lib. 5. cas. 8. p. 220.* (h) *Diss. prax. clin. morb. infant. §. 5. p. 6.* (i) *Tr. cit. p. m. 15.*

tibus, vel paulo ante, vel post lactationem sumtis: probe igitur tenendum Varandæi monitum (k), ut horam saltem unam post sumptum cibum, a lactis suctione, detineant infantem. De cerevisia etiam notandum, quod, nisi optimæ sit notæ & tepida, perperam huic concedatur. Cum enim cerevisia non bene cocta & defæcata adultis gravissima caussari valeat tormina, collectu facile erit, mollis adeo texturæ corpusculo, multo majora ex eadem exspectanda esse damna; & potum frigidum, præsertim noctu delactationis tempore huic propinatum, sæpe existere atrophiæ, immo catarrhorum, & febrium inflammatoriarum caussam, teste celeberrimorum practicorum experientia asseverare licet. Conf. Diss. cit. Ill. D. Præs. c. 9. p. 25.

§. XIII.

Ætatem lactentis teneram, ab animi pathematibus omnino immunem & liberam judicare, idem esset, ac omni experientiæ refragari velle. Quanquam enim infans, non nisi vagitu & lachrymis significare valet, antequam balbutiendo vel signis saltem, licet admodum obscuris, indicare adsvescat, sitim, famem & alia incommoda; observatur tamen non raro, eundem etiam in primis suis incunabulis subito terrore percuti posse. Postquam vero paulo maturior factus, irascitur, quoties ipsi denegantur, quæ appetere videtur; exhorrescit ab objectis antea non visis & eidem adspectu horrendis; in pavorem conjicitur a strepitu, & præprimis si in somno acclamatione dura & sonora turbetur, vel etiam, si motu citatiori ac vehementiori in altum elevetur, ut §. 11. jam monuimus. Detestandum igitur est, omnium illorum infelicissimum conamen, qui vociferationibus & acclamationibus incompositis, vehementi agitatione, visionibus ac gesticulationibus ineptis lactentem terrent, vel ut irascatur, ansam suppeditant, vel tandem immoderata titillatione ad nimium risum provocant. Quapropter Varandæus prudenter cavendum admonet, ne, quando pueruli intueri incipiunt, iisdem objici

(k) *l. c. p. m. 427.*

objiciantur res, quarum adſpectum horrent: quum ex illarum adſpectu facile incidant in terrorem & animi pathemata. Nam, quantorum malorum affectus ſint prodromus, a provectiori ætate & corpore jam robuſtæ conſtitutionis, ad teneriorem colligere licet. Triſtis enim, proh dolor! & nimis frequens obvia experientia edocuit, infantes, ad motus convulſivos quam maxime pronos, ab hujusmodi animi pathematibus in eosdem præcipitatos & miſere tandem vexatos, immo extinctos fuiſſe

§. XIV.

Contra inſtituti rationem me non acturum exiſtimo, ſi & ſimul quædam, parentibus in eligenda nutrice obſervatu digna, opello huic ſubnecterem. Explicandum autem mihi non ſumo, quæ, de requiſitis bonæ nutricis; de optima lactis nota, & quæ tandem ex vitioſo lacte propullulent mala, celeberrimi jam olim & noſtro hoc tempore Doctores prolixe explicarunt, multaque ſua experientia confirmarunt; de quibus conſuli merentur Varandæus, (l) Meauriceau, (m) Langius, (n) Stahlius, (o) Joh. Dolæus (p) & alii. Neque noſtram in præſenti tentamine facimus hanc practicorum controverſiam: utrum melius ſit, ut puerpera, quam nutrix partum delactet? Conf. de Prée (q). Sed tantum hæc addere animus eſt, ut parentes in eligenda nutrice ſumma ſcrutentur diligentia, an illa hæreditario quodam, ut phthiſi, hæmorrhagiis enormibus, melancholia, epilepſia, &c. (r) vel alio adſcititio infecta ſit morbo, ut ſcabie, lue venerea, &c. an hyſtericis paſſionibus laboret? ne, ex ſuffragio Ill. D. Præſidis, hujusmodi morbi in lactentem innocentem propagentur. (s) Notiſſimum eſt, parentum individualem animi

(l) *l. c. a pag. 427. ad 433.* (m) *l. c. cap. 43. p. 510 ſeqq.* (n) *Diſſ. de requiſitis bonæ nutricis & Diſſ. de recens nat. regim. §. 14. ſeq.* (o) *Diſſ. de requiſit. bon. nutr.* (p) *l. c. lib. 6. cap. 1. §. 6.* (q) *de noxio nutricum miniſterio & Sennertus inſtit medic lib. 4. pt. 2. c. 3. pag. 809.* (r) *Stahl Diſſ. de morb. hæreditar. & habitu: Ramazzin de morbis artific. c. 19.* (s) *Diſſ. cit. de prax. clin. inf. cap. 1. n. 12. c. 3. n. 6.*

corporisque constitutionem in horum hæredes utplurimum transferri: experientia quoque comprobatum est, pro alimentorum qualitate, corpus humanum affici & mutationem pati. Cum igitur lacte nutricis prima in puero stamina condantur, corpusque ejus augeatur, quid mirum, si in tenellis analogæ dispositiones suboriantur? Hoc assensu suo confirmant Fr. de le B. Sylvius, (t) Rejes, (u) Joh. Dolæus l. c. & Ramazz nus, qui, l. c. (x) sic loquitur: Eine geile Amme drücket dem Kinde unauslöschliche Merckmahle ein; und Helmont de infant. nutrit. spricht: er habe observiret, daß eine geile Amme ihr unbesonnes Wesen den Kindern einverleibet. Parentum igitur est, probe circumspicere, ne negligentia sua, filioli salus in ipso portu statim naufragium faciat.

§. XV.

De morbis adscititiis nullum est dubium, quin lacte, quod pro varia sanguinis dyscrasia vitiosam induit qualitatem, tenello communicari possint & soleant. Si enim, exempli loco, osculo tantum lue venerea infectæ ancillæ, ut §. 9. indicavimus, eadem, partus semestris correptus fuit; multo facilius morbus hic horrendus in lactentem, a nutrice, eodem polluta, cum lacte transferri poterit. Ex observatione D. D. Laur. Robergii, Medicinæ Professoris Upsaliensis Regii & Ord. longe celeberrimi, quam mecum benigne communicavit, Upsaliæ, duo non ita pridem infantuli, detestabili hoc morbo a nutrice infecti fuerunt extincti. Non levem quoque curam, munus parentum exigit, ut in nutricis diæta atque regimine prudentiæ regulis consulant. Cum enim de plebe tantum nutrices conducantur, quæ deliciarum & otii, quibus tempore lactationis adsvescunt, antea fuerunt ignaræ, evenit inde, ut a cibis euchymis & eupeptis, ut & sedentaria vita, plethora his adeo augeatur, ut paucis post partum mensibus tributum lunare solvere cogantur; quo tempore lac nauseoso infici

(t) *Oper. med. append. Tract. cap. 2. §. 42.* (u) *Camp. Elys. q. 47.* (x) *l. c. cap. 19. p. 198.*

inficiodore, (y) tenellum languidum fieri & minus commode se habere,(z) immo in convulsiones epilepticas difficulter curabiles incidere,(a) Practici observarunt. Verendum etiam, ne luxuriosæ evadant,& sub falsa persvasione, quasi tempore lactationis concipere non possent, in illicitum coitum ruant. Observatum est haud multis retro annis,quodpuerulus quidam,ad mortem usque horrendis motibus convulsivis correptus fuerit exinde, quia lac hauserat nutricis, quæ eodem momento furtiva venere usa & hac ratione incensa fuerat. Neq; minus periculum,tenello,ab animi affectibus iracundæ nutricis impendet. An vero mater denuo gravida facta,salva conscientia,in lactando nihilominus perseverare possit, aliis considerandum relinquo; quum D. Verheynio teste,(b) cum ipsi matri,tum lactenti & fœtui denuo concepto,male hoc pacto consulatur. Præterea multiplici experientia comprobatum est, quod pueruli a matre gravida delactati, vitam suam haud longe produxerint,& quoad vixerint, valetudinarii, immo epileptici exstiterint. Sic eadem magistra verendum,ne fœtus in utero conceptus,ex alimenti sufficientis defectu,pereat,abortusque acceleretur.

§. XVI.

Ultimo tandem loco, occasione præsentis considerationis,de muliercularum periculosa medicatione exempla quædam,& simul unam alteramve practicorum cautelam annectere placet. Jactant quædam mulierculæ medicinam quandam,contra omnes cutis efflorescentias præservantem: Hanc infanti,paucis post partum diebus,Upsaliæ mulier exhibebat, ast brevi post, omnes ab eadem excretiones naturales supplaminabantur, partus miser inflationibus, torminibus ac alvi constipatione, noctu dieque exagitabatur & tota ejusdem corporis superficies, squamis quasi incrustata comparebat. Post-

(y) *Ramazz. l. c. cap. 19. p. 174.* (z) *Joh. Fr. Löuv. ab Erlfeld. lib. X. de morb. infant. c. 1. p. 690. & Pelargus Obs. Clin. pt. 3. p. 666.* (a) *Ill. D. Præses cit. Diss. c. 3. n. 5. p. 15.* (b) *Anat. corp. hum. lib. 2 tr. 1. cap. 9. pag. 47.*

Postquam vero Medicus in consilium vocatus, naturales excretiones restituerat, motibus erroneis sedatis, partus vagire destitit, squamæque deciderunt. Obstetricibus quibusdam in usu esse, tenelli frenulum linguæ nimis constrictum unguibus suis relaxare & rescindere; atque hac ratione inflammationem, convulsiones, imo mortem facile accelerare, Cel. Heisterus docet. (c) Interim tamen Junckenius, (d) Vaterus, (e) aliique non dubitant, frenuli resectionem vel unguibus vel lanceola, ut rem indifferentem, svadere. Ad crustam lacteam & intertriginem exsiccandas, quibusdam in usu est farina a tineis in lignis erosa. Verendum autem est, ne ovula horum insectorum simul in partem affectam inspergantur. Tutius igitur ab hac abstinetur & loco hujus farinæ, pulvis seminis Lycopodii cum pauco tutiæ applicatur; cum & pulveris Cerussæ usus, in hoc casu, haud omnibus practicis probetur. (f) Abstineant tamen, necesse est, parentes, ab intempestiva ejusmodi efflorescentiarum retropulsione; cum hac ratione rhonchum, (g) mictum cruentum, (h) paralysin p[illegible]pillarum, (i) epilepsiam, immo cœcitatem (k) exinde provenisse, practici observaverint. Neque teste Langio, minora mala provocare valet decocti herbæ Nicotianæ applicatio ad tineas exstirpandas. Facilius tolerari poterit quarundum mulierecularum consvetudo, quæ gingivas recens nati meconio ejusdem illinunt, firmiter sibi persvadentes, hoc remedio tenellum ab omnibus difficilioris dentitionis cruciatibus præservari. Quicquid autem sit, optandum, ut omnibus horum animis, quibus tenelli concredita est salus, firmissime infixa essent verba, quæ Eph. A. N. C. Vol I. An 1727. Observ. 53 p. m. 100 leguntur: *Utinam isti, qui falcem suam in alienam messem non juste immittunt, tandem denique persvaderi possint, de vita hominis agi in arte Medica, ne illotis, quod dicitur, manibus eam aggrediantur, & notam aliquando indelebilem conscientiæ inurant!*

(c) *Chirurgiæ cap. 85. p. m. 572.* (d) *Manuale prax. medic. modernæ pt. 2. de regim. rec. nat. pag. 99.* (e) *Colleg. MSto. cit.* (f) *plura vid. Langii Diss. cit. cap 2. §. 26. & 27.* (g) *Diss. B. Slevogtii: de Rhoncho infantis, ex ulcerum paroticorum intempestiva curatione.* (h) *Eph. A. N. C. Cent. V. Obs. 60. Hagendorn hist. med. Cent. 1. hist. 8 p. 16.* (i) *Miscellan. N. C. Dec. I. Obs. 67. p. 118.* (k) *l. c. cap. 2. §. 26.*